

Закупівля комунальних послуг від А до Я: централізоване водопостачання та водовідведення

Комунальні послуги, зокрема послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, — це закупівлі, які є актуальними як наприкінці попереднього, так і на початку кожного наступного року для кожного замовника. Ця стаття допоможе оптимізувати процес закупівель комунальних послуг кожному замовнику, доводячи його до автоматизму.

Перший етап — визначення предмета для закупівлі комунальних послуг

Наразі закупівлі проводяться відповідно до Закону України «[Про публічні закупівлі](#)» з урахуванням Особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджених постановою Кабміну [від 12.10.2022 № 1178](#) (далі — Особливості).

Відповідно до пункту 22 частини 1 статті 1 Закону **предмет закупівлі** — товари, роботи чи послуги, що закуповуються замовником **у межах єдиної процедури закупівлі** або в межах проведення спрощеної закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції / пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі).

Пунктом 21 частини 1 статті 1 Закону **послуга** визначається як будь-який предмет закупівлі, крім товарів і робіт, зокрема транспортні послуги, освоєння технологій, наукові дослідження, науково-дослідні або дослідно-конструкторські розробки, медичне та побутове обслуговування, найм (оренда), лізинг, а також фінансові та консультаційні послуги, поточний ремонт, поточний ремонт з розробленням проєктної документації.

При визначенні предмета закупівлі замовники повинні послуговуватися положеннями наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі [від 15.04.2020 № 708](#) «Про затвердження порядку визначення предмета закупівлі», національним класифікатором України ДК 021:2015 «[Єдиний закупівельний словник](#)». Тобто визначати предмет закупівлі водовідведення чи водопостачання за показником **четвертої** цифри основного словника (наведемо приклад нижче).

Згідно з положеннями Єдиного закупівельного словника централізоване водопостачання відповідає коду **65110000-7** Розподіл води, централізоване водовідведення та коду **90430000-0** Послуги з відведення стічних вод.

Приклад

Закупівля послуг з централізованого водопостачання (ДК 021:2015: 65110000-7 Розподіл води).

При цьому ДАСУ встановлює порушення у разі, якщо замовник закуповує послуги з водопостачання та водовідведення однією закупівлею, оскільки вважає, що це різні предмети закупівель (наприклад, моніторинг закупівель [UA-2021-12-23-001739-a](#), [UA-2022-01-11-000635-a](#)). Тому рекомендуємо провести дві окремі закупівлі відповідно.

Другий етап — визначення очікуваної вартості предмета для закупівлі комунальних послуг

Процес визначення очікуваної вартості предмета закупівлі може будуватись з урахуванням наказу Мінекономіки [від 18.02.2020 № 275](#), яким затверджено Примірну методикау визначення очікуваної вартості предмета закупівлі (далі — Методика), хоча вона й має рекомендаційний характер, але містить інформацію, яку можна використати для затвердження відповідних локальних нормативних актів на підприємствах замовників.

Слід наголосити, що існування подібних актів на підприємствах замовників значно зменшує кількість питань з боку контролюючих органів, зокрема щодо обґрунтованості визначення очікуваної вартості закупівлі. Додатково ознайомтесь з [Методикою визначення очікуваної вартості предмета закупівлі](#), яку розробили фахівці порталу Радник та яку можна затвердити [наказом про затвердження методики визначення очікуваної вартості](#).

Алгоритм дій замовника щодо визначення очікуваної вартості предмета закупівлі

Визначити потребу в послугах (кількісні та якісні показники тощо), наприклад на підставі аналізу фактичного використання послуг для забезпечення діяльності замовника в минулих періодах та з урахуванням запланованих поточних завдань замовника;

сформувати опис предмета закупівлі із зазначенням технічних і якісних

характеристик;

визначити вимоги до умов надання послуг і оплати;

розрахувати очікувану вартість послуг **на підставі державних регульованих цін і тарифів** (відповідно до постанов, наказів, інших нормативно-правових актів органів державної влади, уповноважених на здійснення державного регулювання цін у відповідній сфері). Визначається як добуток необхідного обсягу послуг та ціни (тарифу), затвердженої відповідним нормативно-правовим актом, що розраховується за такою формулою:

$$OB_{\text{рег}} = V * C_{\text{тар}}$$

де:

$OB_{\text{рег}}$ — очікувана вартість закупівлі послуг, щодо яких проводиться державне регулювання цін і тарифів;

V – кількість (обсяг) послуги, що закуповується;

$C_{\text{тар}}$ – ціна (тариф) за одиницю послуги, затверджена відповідним нормативно-правовим актом.

Повноваження зі встановлення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення в Україні

Ці повноваження розділені між Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі — НКРЕКП), та органами місцевого самоврядування.

Відповідно до абзацу восьмого пункту 2 частини 1 статті 6 [Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг»](#) від 09.07.2010 № 2479-VI НКРЕКП здійснює встановлення тарифів на комунальні послуги суб'єктам природних монополій та суб'єктам господарювання на суміжних ринках, ліцензування діяльності яких здійснюється НКРЕКП.

Водночас згідно з пунктом 1.4 [Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення, затверджених постановою НКРЕКП від 22.03.2017 № 307](#), НКРЕКП здійснює ліцензування господарської діяльності з централізованого водопостачання (виробництво та / або транспортування, та / або постачання питної води споживачам) та / або водовідведення (відведення та / або очищення стічної води) у разі, якщо системи централізованого водопостачання та / або водовідведення суб'єктів господарювання розташовані в одному чи декількох населених

пунктах у межах території однієї або більше областей (включаючи місто Київ), сукупна чисельність населення яких становить більше ніж сто тисяч осіб та обсяги реалізації послуг яких становлять відповідно:

з централізованого водопостачання — більше ніж триста тисяч метрів кубічних на рік;

з централізованого водовідведення — більше ніж двісті тисяч метрів кубічних на рік.

Таким чином, НКРЕКП встановлює тарифи на централізоване водопостачання та водовідведення підприємствам, які підпадають під зазначені критерії та включені до Ліцензійного реєстру суб'єктів господарювання, що здійснюють господарську діяльність у сфері централізованого водопостачання та водовідведення, діяльність яких регулюється НКРЕКП.

Своєю чергою, відповідно до статті 28 [Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»](#) від 21.05.1997 № 280/97-ВР, статті 13 [Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення»](#) від 10.01.2002 № 2918-III до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері питної води та питного водопостачання належить, зокрема, *встановлення тарифів на послуги з централізованого водопостачання і водовідведення (крім тарифів на ці послуги, які встановлюються НКРЕКП).*

Тобто органи місцевого самоврядування встановлюють тарифи на централізоване водопостачання та водовідведення підприємствам, які не підпадають під державне регулювання НКРЕКП.

Крім того, звертаємо увагу, що згідно з пунктом 27 частини 1 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» виключно на пленарних засіданнях районної, обласної ради вирішуються питання встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги, які надаються підприємствами, що перебувають у спільній власності територіальних громад, представництво інтересів яких здійснює відповідна районна чи обласна рада, а також суб'єктами господарювання, що здійснюють управління (експлуатацію) цілісними майновими комплексами таких підприємств.

Вбачається, що надання послуг із водопостачання / водовідведення є **монопольними послугами**, які можуть надаватися виключно певним суб'єктом господарювання у зв'язку із відсутністю конкуренції з технічних причин, яка має бути документально підтверджена замовником.

Плата за абонентське обслуговування послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення

У зв'язку з внесенням змін до Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» від 22.06.2017 № 2119-VIII та Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII **плата за абонентське обслуговування є обов'язковим платежем** для всіх споживачів, з кожним із яких укладено індивідуальний договір про надання послуг з централізованого водопостачання та / або централізованого водовідведення.

Відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги»: *«плата за абонентське обслуговування — платіж, який споживач сплачує виконавцю комунальної послуги за індивідуальним договором про надання комунальних послуг або за індивідуальним договором з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем про надання комунальних послуг (крім послуг з постачання та розподілу природного газу і з постачання та розподілу електричної енергії), що включає витрати виконавця, пов'язані з укладенням договору про надання комунальної послуги, здійсненням розподілу обсягу спожитих послуг між споживачами, нарахуванням та стягненням плати за спожиті комунальні послуги, обслуговуванням та заміною вузлів комерційного обліку води і теплової енергії (у разі їх наявності у будівлі споживача), крім випадків, визначених цим Законом, а також за виконання інших функцій, пов'язаних з обслуговуванням виконавцем абонентів за індивідуальними договорами (крім обслуговування та поточного ремонту внутрішньобудинкових систем тепlopостачання, водопостачання, водовідведення та постачання гарячої води)».*

Витрати на обслуговування приладів — розподілювачів теплової енергії та / або вузлів обліку, що забезпечують індивідуальний облік споживання відповідної комунальної послуги у квартирах (приміщеннях) багатоквартирного будинку, **з 01.01.2022 виключені з плати на абонентське обслуговування.**

Відповідно до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 808 «Про встановлення граничного розміру плати за абонентське обслуговування у розрахунку на одного абонента для комунальних послуг, що надаються споживачам за індивідуальними договорами про надання комунальних послуг або за індивідуальними договорами з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем про надання комунальних послуг» плата за абонентське обслуговування споживачів застосовується окремо до кожної з послуг, що споживається абонентом, а саме **до централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.**

З 01.01.2022 плата за абонентське обслуговування застосовується суб'єктами природних монополій до усіх споживачів: юридичних осіб (включаючи бюджетні установи незалежно

від розташування (у окремих будівлях, у багатоквартирних будинках) та населення (населення приватного сектору, розташованого у окремих будівлях; населення у багатоквартирних будинках), з якими укладені індивідуальні договори про надання послуг з централізованого водопостачання та / або централізованого водовідведення (у паперовому варіанті або у варіанті публічних договорів приєднання).

Плата за абонентське обслуговування по договору/особовому рахунку на місяць (для будинків, у яких встановлений вузол комерційного обліку; для будинків, у яких відсутній вузол комерційного обліку) встановлюється **на підставі розрахунків**, що здійснюють та затверджують самі суб'єкти природних монополій.

Отже, абонентську плату вивели як окремий платіж поряд з послугами з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення. Однак не слід панікувати, оскільки ця абонентська плата за своєю суттю є похідною від послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а отже окремо надаватися не може і не існує.

Зазвичай абонентська плата включається до договорів, на підставі яких і надаються послуги централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, або окремим договором, але за тим самим кодом ДК залежно від виду послуги.

Третій етап — перед оголошенням закупівлі потурбуйтеся про правильність формування проєкту договору!

Відносини, що виникають у процесі надання та споживання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, регулює Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VIII та постанова Кабінету Міністрів України «Про правила надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення» [від 05.07.2019 № 690](#) (далі — Постанова № 690).

Пунктом 17 Особливостей передбачено, що договір про закупівлю за результатами проведеної закупівлі згідно з пунктом 13 Особливостей укладається відповідно до [Цивільного](#) і [Господарського](#) кодексів України з урахуванням положень статті 41 Закону, крім частин [другої - п'ятої](#), [сьомої - дев'ятої](#) статті 41 Закону та Особливостей.

Пунктом 19 Особливостей передбачені випадки, коли можуть змінюватися істотні умови договорів про закупівлю за результатами проведеної закупівлі згідно з пунктом 13 Особливостей. **І саме ці випадки необхідно передбачити в обраній формі типового договору**, оскільки після підписання договору внесення змін до істотних умов договору буде суперечити чинному законодавству.

Вищезазначеною Постановою № 690 встановлено **п'ять форм типових договорів:**

типовий договір з індивідуальним споживачем про надання послуг із

централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем);

типовий договір з індивідуальним споживачем про надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (без обслуговування внутрішньобудинкових систем);

типовий договір з індивідуальним споживачем у будівлі, приміщення якої є самостійними об'єктами нерухомого майна, про надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення;

типовий договір з колективним споживачем про надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення;

типовий колективний договір про надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Обмеженнями в цьому випадку є типова форма договору про надання послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, тобто форма, від якої суб'єкт природної монополії не відступає.

Замовникові залишається лише вибрати одну з форм вищезазначених договорів та укласти договір саме за обраною формою типового договору. Утім, щоб дотриматись вимог закупівельного законодавства, замовнику слід вступити з монополістом у прямий контакт та дійти згоди внести уточнення до типового договору.

На практиці можна помітити, що деяким замовникам вдалось знайти контакт з монополістом та оформити істотні умови договору про закупівлю згідно з пунктом 19 Особливостей на підставі підписаного сторонами протоколу та зазначити в додатку 1А «Уточнення істотних умов закупівлі», який є невід'ємною частиною типового договору. Кожному замовнику слід докласти зусиль, щоб внести такі коригування, оскільки ситуація в різних областях України з цього приводу різна, але норма закупівельного законодавства чітка і має бути дотримана.

Зауважимо, що предметом цього типу договору є два види послуг — централізоване водопостачання та централізоване водовідведення.

Ці дві послуги належать **до різних кодів Єдиного закупівельного словника**, а типовий договір передбачає об'єднання цих двох послуг в один договір. Що робити в цьому випадку? Як ми зазначили вище, звернутися до змісту додатка до типового договору та уточнити істотні умови.

Повторимось, але ДАСУ встановлює порушення у разі, якщо замовник закуповує послуги з

водопостачання та водовідведення однією закупівлею, оскільки вважає, що це різні предмети закупівель (наприклад, моніторинг закупівель [UA-2021-12-23-001739-а](#), [UA-2022-01-11-000635-а](#)).

Четвертий етап — оприлюднення закупівлі послуг з централізованого водопостачання та окремо з централізованого водовідведення

Замовник переходить до етапу оприлюднення закупівлі, спираючись на дані, які уповноважена особа отримала після проходження вищезазначених етапів, зокрема на очікувану вартість предмета закупівлі на рік.

Алгоритм дій УО під час закупівлі послуг із центрального водопостачання / водовідведення

Алгоритм дій, якщо вартість закупівлі послуг із централізованого водопостачання / водовідведення є меншою ніж 50 тис. гривень (керуючись пунктом 11 Особливостей)	Алгоритм дій, якщо вартість закупівлі послуг із централізованого водопостачання / водовідведення від 50 тис. грн та є меншою ніж 100 тис. гривень (керуючись пунктом 11 Особливостей)	Алгоритм дій, якщо вартість закупівлі послуг із централізованого водопостачання / водовідведення становить або перевищує 100 тис. гривень (абзац 4 підпункту 5 пункту 13 Особливостей)
--	--	---

<p>1. вносить закупівлю до річного плану закупівель підприємства (Протокол затвердження змін до Річного плану щодо договорів до 50 тис. грн);</p> <p>2. не оприлюднює в електронній системі закупівель звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель («Алгоритм здійснення закупівель без використання електронної системи до 50 тис. грн (з 25.02.2023)»).</p>	<p>1. вносить закупівлю до річного плану закупівель підприємства (Протокол затвердження змін до Річного плану щодо звіту про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель до 100 тис. грн);</p> <p>2. оприлюднює звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель («Алгоритм здійснення закупівель без використання електронної системи від 50 тис. грн до 100 тис. грн, до 200 тис. грн та до 1,5 млн грн (з 25.02.2023)»).</p>	<p>1. вносить закупівлю до річного плану закупівель підприємства (наприклад, Протокол щодо закупівлі за виключенням за пп. 5 п. 13 Особливостей: відсутність конкуренції з технічних причин);</p> <p>2. оприлюднює звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель не пізніше ніж через 10 робочих днів з дня укладення такого договору. З таким звітом замовник оприлюднює договір про закупівлю, додатки до договору про закупівлю та обґрунтування підстави для здійснення замовником закупівлі відповідно до цього пункту. Обґрунтування у вигляді розпорядчого рішення замовника або іншого документа готується уповноваженою особою або іншою службовою (посадовою) особою замовника та погоджується (затверджується) керівником замовника або іншою особою, визначеною керівником замовника.</p> <p>Документальним підтвердженням для укладення договору про надання послуг із централізованого водопостачання / централізованого водовідведення можуть бути:</p> <ul style="list-style-type: none">• електронний витяг з Переліку суб'єктів природних монополій (надається органами АМКУ, див. більше в статті «Зведений перелік природних монополій – 2024: де знайти, строки оприлюднення»;• експертний висновок сторонньої незалежної організації;• відповідь-підтвердження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг;• ліцензія на право провадження виду господарської діяльності — централізованого водопостачання та водовідведення;• тощо. <p>Таке документальне підтвердження рекомендуємо зробити додатком до протоколу про здійснення такої закупівлі та підвантажити в систему з іншими документами закупівлі.</p>
--	---	---

Висновки

Здійснення закупівлі послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, порядок та умови здійснення публічних закупівель здійснюються відповідно до пункту 11 та абзацу 4 підпункту 5 пункту 13 Особливостей шляхом укладення прямого договору за типовою формою у порядку та на умовах чинного законодавства.

Читайте також [«Що передбачає Стратегія реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки»](#).